

"Proletarec" je
delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

Official Organ Jugoslav Federation, S. P. — Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

GLASILO
PROSVETNE
MATICE J.S.Z.

ST. — NO. 1375.

Entered as second-class matter, December 6, 1937, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 17. JANUARJA (January 17, 1934)

618

Published weekly at
3639 W. 26th St.

LETO — VOL. XXIX.

FEDERALNE FINANČNE USTANOBE V AKCIJI

"Socializacija" v korist polomljenega kapitalizma

Vladna pomoč bankam in industriji.—Ogromno
najemanje novih posojil za odpravo "depresije"

V LADA Zedinjenih držav je poleg sovjetske Unije največji delodajalec na svetu. L. 1916 je bilo v službi ameriške vlade 768,270 oseb, l. 1931 1,175,475 in l. 1933 že 6,249,888. Letos bo to število še večje, ker se v kratkem prično razne javne gradnje. NRA, rekonstrukcijska finančna korporacija in več drugih zveznih podjetij, ki so bile ustanovljene zelo neločno, ene za dobo dveh let, se razvijajo v trajne ustanove. Rekonstrukcijska finančna korporacija je poleg zveznega finančnega departmента največji finančni zavod v deželi. Posodil je že milijarde dolarjev, v namenu, da odzene krizo in reši imovino bogatašem.

Dolg zvezne vlade narašča z veliko brzino. Letos bo glasom proračuna znašal že bližu dvainštredeset milijard dolarjev ali več ko kdaj prej v zgodovini te republike. Zvezni proračun določa deset milijard novih posojil, deloma za odpaličilo starih dolgov in ostalo za financiranje novih vladnih akcij v boju proti krizi.

Nekaterim velikim bankam, ki so bile vzlice navidezno ugodnim aktivam na sibkih nogah, je prišla na pomoč vlada, ki je kupila na njih za mnogo milijonov delnic. V največji banki v Chicagu ima vlada večino prednostnega kapitala. Ampak ta reorganizacija je bila narejena v namenu, da se pomaga ostalim delničarjem, ki so zaradi slabih investicij banki prišli ob dividende, kjer te investicije je bilo treba črtati iz aktive na račun delniškega kapitala in bančne rezerve. To pa je znalo tudi vrhnost delnic in s tem vrednost imovine, zapadene v delničarju. Vladna pomoč bankam ima torej v tem slučaju glavni namen koristiti lastnike.

Rekonstrukcijska finančna korporacija je dosegla posredila zavarovalnicam, železnicam, bankam in privatni industriji nad šest milijard. Mnogo tega denarja ji bo vrnjenega, veliko pa bo tudi izgubila, kjer marsikako posojilo je bilo v resnici le subvencija, da se reši prizadeto podvetje bankrota.

Posojila železnicam znašajo okrog 400 milijonov dolarjev. Lastniki železniških bonov žele, da bi vlada posodila še več, še rajše pa bi, da bi železnicne prevzela in jih izplačala. Na ta način se bi iznebili riskirane imovine. Dokler so bile železnicne se dotične in so plačevalne svoje obveznosti točno ter poleg še visoke dividende, jih ni vladnične ponujal. Socialistična zahteva za socializacijo železnic ni prodrla ules vlade in konresa. Danes pa bi kapitalisti sami radi, da vlada odkupi

Socializacija bank in pravilno obdavčenje bogatašev bi bolj pomagalo, ampak tudi Roosevelt si ne upa toliko da. Naloga, odpraviti krizo, in vzroke, radi katerih nastajajo, je delo, ki ga sedanja administracija ne bo izvršila, niti nobena druga, ki veruje v ohramitev kapitalizma.

Profit, ki bi spadal vladi

Ameriški telefonski trust svajati razna podvetja še sko se privavnim lastnikom več ne izplačujejo, ali pa jim pride na pomoč s posojili. Delavci, ki so v službi tega truda, so bili pred krizo razmeroma slabo plačani. Unij v njegovih tovarnah niso bile dovoljene. Penzija in drugi takozvani socialni privilegiji trudovih delavcev so zelo nesigurna stvar, kar je sploh običaj v privatnih podjetjih. Zato bi bilo ne samo v korist vsega ljudstva, ampak posebno še delavev, da se bi telefonske in telegrafiske naprave socializiralo.

Pred krizo so bili njegovi dobički veliko večji.

Brazovne naprave so v mnogih deželah vladni monopol. Tu pa si vlada začne o-

Fašistična otroška armada v Italiji se vežba v orožju

Fašistična mladinska organizacija v Italiji, Ballila, ima okrog 800,000 članov. Vežbana je v disciplini enako kakor prava armada, poleg sojeni člani vzgajani v fanatične fašiste in oboževalce Mussolinija. Ob enem vlada skrbi, da ti dečki veliko potujejo. Prireja jim tudi zabave.

Dne 9. januarja je vlada v Rimu naznanila, da bo dečki od 10. do 14. leta v Ballili vežbala v bodoče tudi v orožju. Na vsakega italijanskega vojaka, ki je padel v svetovni vojni (bilo je ubitih 650,000), dobi en član Ballile puško in na njih bo vrezano ime dotednega vojaka, ki je izgubil življenje za slavo domovine. 650,000 dečkov dobi zdaj s to "patriotično" gesto mušket, s katerimi se bodo vežbali in paradirali po Italiji.

Dalje je vlada odredila, da mora dati italijanska armada na razpolago, sto tisoč oficerjev, ki bodo vežbali člane Ballile, in člane Avantguardisti, v kateri so dečki od 14. do 18. leta. Slednje se je v vojnih "umetnostih" vežbalo že prej.

Tako bo vlada otroke že v rani mladosti opojila z vojno psihologijo in jih odgojila za militarizem.

Država, ki se tako drastično spreminja v ogromen vojni aparat, prav gotovo ne neguje mirovnih namenov.

Bankrotiranja so zo- pet narasla

V prvih petih dneh tega leta je bankrotiralo v Zed. državah 261 podjetij, ali 32 več kot pa v petih dneh pred 28. decembrom. Dun & Bradstreet, ki zbiral in objavljal podatke o trgovini in industriji, pravi v istem poročilu, da je bankrotiralo v prvih petih dneh januarja 1931 736 podjetij, v istem času leta pozneje pa 596. Iz tega sklepajo, da je gospodarski položaj zdaj veliko boljši.

Lahko bi se tolmačilo tudi tako, da je bankrotov zdaj manj v primeri z omenjenimi leti raditega, ker je tudi velika kakov je bila marca lanskog leta.

Zaplemba imovine za kazen

Nazisca vlada v Nemčiji je zaplenila vso imovino delavskih organizacij, zdaj pa jih pleni posameznim marksistom.

Skoro vsem znanim socialistom in komunistom je vlada vzelna vse, kar so imeli. Nedavno je vzela posestvo komunistu dr. Konstantinu Zetkinu, ki je sin pokojne Klare Zetkin. Vzeto imovino dr. Zetkinu cenijo na \$20,000.

Boj za zvišanje plače

Znižanje plač federalnim uslužbenecem je še v veljavni. Zdaj si njihove organizacije prizadavajo pridobiti kongresnike, da se jim po 30. juniju t. l. plače zviša.

Predsednik Penzije in drugi takozvani socialni privilegiji trudovih delavcev so zelo nesigurna stvar, kar je sploh običaj v privatnih podjetjih.

Zato bi bilo ne samo v korist vsega ljudstva, ampak posebno še delavev, da se bi telefonske in telegrafiske naprave socializiralo.

Barometer jeklarske industrije

Jeklarska industrija je druži teden januarja obratovala le 30 odstotkov svoje produkcijske moći.

SOLE NA PROSTEM RADI VARNOSTI

V Los Angelesu je sklenil sloški odbor zapreti vse ljudske sole, ki so zidane z opoko in v nevarnosti, da se v slučaju potresa podro. Nekateri so vselej prejšnjih potresnih sunkov že poškodovane. Sčasoma bodo zgradi nile nov po načrtih, ki kljubujejo potresom. Dotlej bodo otroki učili na prostem, oziroma v šotorih in barakah. Kar je v Los Angelesu močnih sloških poslopij, služijo naprej svojemu namenu.

Z DELAVSKEGA SVETA

Konvencija U. M. W. of A.—Boji med dvema unijama na antracitu in v Illinoisu.

Konferanca A. F. of L.

Dne 23. januarja se prične v Indianapolisu redna konvencija U. M. W. of A. Ta nekdaj mogočna in napredna unija premogarjev je šla po vojni stalno navzdol in do poldrugega leta nazaj je bila že skoraj čisto sesuta. Vselej neuspešen komunistični unija in raznih drugih poskusov, organizirati rudarje izven Lewisove unije, so mnogi bivši člani U. M. W. of A. začeli gledati na to organizacijo spet z večjim zaupanjem. Bila je obnovljena v zapadni Pennsylvaniji, Ohio in West Virginiji. Njen glavni urad v Indianapolisu trdi, da ima U. M. W. zdaj že nad pol milijona članov in je spet največja unija v deželi.

Odbor pričakuje, da se konvencije U. M. W. v Indianapolisu udeleži okrog 2,000 delegatov, in da bo to največja konvencija v zgodovini unije. Lokalne unije smejo poslati na vsakih 100 članov enega delegata. Predsedoval jih bo John L. Lewis, kakor vsem prejšnjim njenim konvencijam po vojni. Udeleži se je tudi predsednik A. F. of L. Wm. Green in delavska tajnica Frances Perkins.

Zborovanje bo dominiral spet John L. Lewis. Dasi ima med rudarji neštetno sovražnikov, vendar bo na konvenciji vselej efektivne opozicije.

Veliko jih je, ki bi radi, da se bi prostovoljno umaknil z vodstva, če pa tega noči, so rajše z njim kot pa z neenotno opozicijo. Njegovi pristaši mu bo do prirejali ovacije in marsikak delegat bo hvalil njegovo znašanje v sposobnost.

Na antracitu vodita zdaj boji proti Lewisu in njegovi distriktni U. M. W. Thomas Malone, predsednik nove dualne unije (United Anthracite Miners) in Rinaldo Cappellini, bivši predsednik distriktni U. M. W., katerega je Lewis odstranil iz urada. National Labor Board, in oblasti v Pennsylvania, niso naklonjeni duálni uniji.

Treli v Illinoisu je oblast bolj na strani U. M. W., kakor pa na unijo Progressive Miners. Komunisti imajo sicer še svojo unijo, toda le na papirju, in ne pride v poštev. Komunisti so se vrnili k prejšnji taktiki vrtanja od znotraj, toda njihov apej je izgubil privlačnost.

Poleg te konvencije v Indianapolisu se bo vršilo še eno varno zborovanje. V Washingtonu (Dalje na 5. strani.)

TUDI S SEKIRO NE UBIJEJO RESNICE

N EKE noči meseca februarja prošlo leto je izbruhnil v državozobrski palači v Berlinu požar. Vlada s kanclerjem Hitlerjem na celu je nemudoma obdolžila krvide požiga komuniste. Izvršila je po vsi Nemčiji tisoče arretacij še predno je požar dovršil svoje delo. Nedvomno je bil ves fašistični aparat pripravljen na ta požar v naprej. Naziji so pač potrebovali povoda za drastično akcijo proti marksistom. Najprvo komunistična, in nato socialistična stranka, sta bili razpuščeni. Vlada je potrebovala nekak razlog za tako postopanje, in dala ga ji je njena trditve, da je bil požig signal marksistom za začetek civilne vojne.

Le malokdo izven Nemčije je verjel trditvi Hitlerjeve vlade, da so komunisti začigli paloči parlamenta. Bili bi blazneči, če bi to storili. Ampak vlada je pač moralna vreči sum razsebe, ali vsaj skušala je, in v ta namen so bili obtoženi požiga Ernst Torgler, ki je bil vodja komunističnih poslancev v prejšnjem državnem zboru, bolgarski komunisti Georgi Dimitroff, Vasili Taneff in Blagoj Popoff, ter Nizozemec Marinus van der Lubbe.

Preiskava in obravnavna proti njim je trajala nad osmimi meseci. Izgledalo je, da jih bodo Hitlerjevi histeriki v vladi ob sodili v smrt brez poštenega zaslivanja in brez dokazov o krvidi. To so tudi zahtevali. V namenu, da se obtožencem pomaga v obrambi, se je zbrala v Londonu skupina odvetnikov iz raznih dežel, večinoma socialisti, ki so podvzeli preiskavo in obravnavo na svojo roko, zaslivali priče ter vagali argumente za in proti. Zaključili so soglasno, da so obtoženi komunisti nedolžni, Marinus van der Lubbe pa je bil orod fašističnih provokatorjev, kajti slednji so pravi požigci zbornične palače. Iz nje do stanovanja, v katerem biva general Göring, mogočni član Hitlerjevega kabineta, vodi podzemski predor, in vse okoliščine dokazujejo, da so mogli priti požigci samo skozi ta tajni vhod in zanetiti ogenj na mnogih krajinah hkrati, ter potem ravno skozi ta vhod uteti. Lubbe pa je bil nagovoren, da naj podkuri neke pod stoli, kar je storil. Palača je bila naenkrat vsa v plamenih. Lubbe je na obravnavi ves čas trdil, da je on edini, ki je kriv požiga. Ker je zelo omejen in silno naiven — mnogi opazovalci na obravnavi so celo trdili, da je navaden bebec — je res verjel, da je zločin izvršil sam, dasi so prosekutorji na vse mogoče načine skušali pritakniti krvido obtožencem.

Clini nemškega vrhovnega sodišča, ki so vodili obravnavo, so po osmih mesecih inkvizičnega zaslivanja in mučenja jetnikov oprostili krvide vse, le Lubbe pa je obsojen v smrt. Nizozemska vlada je apelirala, naj se mu kazeni spremeni in navajala, da je obsojenec še zelo mlad in neodgovoren za svoje dejanje. Vrhutega zakon v Nemčiji takrat, ko je bil požig izvršen, ni določal za taka dejanja smrtno kazni. Vlada jo je proglašila pač še poznej v namenu, da ubije nekaj nedolžnih ljudi, zato, da sebe opere krvide.

Dne 10. januarja je bil Marinus van der Lubbe v jetnišnici v Leipzigu obglasoven. Visoki sodniki in dvajset uglednih meščanov je prisostvovalo krvavi ceremoniji. Kaker zahteva običaj v Nemčiji, je prišel na pozorišče rabelj v salonski obleki, s cilindrom na glavi in z belimi rokavicami. Služabnik mu je podal sekiro, privedli so jetnika, rabelj je zamahnil in Marinus van der Lubbe se je zgrudil brez glave.

Ostali jetniki so še v zaporu, četudi je sodišče izreklo, da niso krivi. Nazijska vlada se hoče še v naprej znašati nad njimi.

Ta justični umor je presenetil ves misleči svet. Hitlerja to ne briga. Njegov propagandistični aparat v Nemčiji trdi, da je plačal z glavo samo in zločinec za svoje dejanje, namesto da bi bili obsojeni v smrt tudi ostali. Minister Göring je rohnel, da sodišče zgrešilo svojo dolžnost, ker je oprastilo tiste, ki so najbolj zasluzili nastaviti svoje glave rabljevi sekiri. Le če bi bilo obglasovanih vseh pet, bi bil po mnenju fašistične propagande zločin požiga pravilno kaznovan in izbrisani.

Göring, Hitler in drugi nazijski tabli se očividno zavajajo slabe vesti. Z odsekanimi glavnimi drugih skušajo zakriti svojo krivo, kar se jim ni posrečilo. Kajti nobena sekira ni tako močna, da bi mogla ubiti resnico.

ZA RAZROŽITEV ROPARJEV V AMERIŠKIH MESTIH

Posebna senatna komisija je dolgo raziskovala kakšne odredbe bi bile potrebne, da se gangsterje v ameriških mestih, ki se počajo z ropanjem, razoboroži, in da se jim onemogoči kupiti orožje. Senator Copeland je v njenem imenu predložil 14 predlog, ki določajo strogo kontrolo nad trgovinami z orožjem in pa najpopolnejši opis vsakega orožja, ki ga proda, in opis dobitnika, ki ga je kupil. Strelno orožje za nadrobno prodajo, razen tistega, ki se ga rabi na lov in v stršelski klubih, bo moralno imeti vložene serijalne številke delavnice in še posebne se-

rialne številke zvezne vlade. O vsakem mora imeti trgovina točen opis in izstraljeno krogle, kar mora biti na razpolago oblasti. Prodaja sme biti izvršena iz z njenim dovoljenjem.

Gangsterji bodo orožje dobili kljub zakonu, ker bodo zanj dobro plačali. Ako ga vsled novih postav ne bodo mogli kupiti v legitimnih trgovinah, si bodo našli nove načine.

PROLETAREC

List na interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsako sredo.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba.
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovenske Socialistične Zveze.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;

za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznejše do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pegorec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;

Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 28th St., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2854.

Problem intervencij

Predsednik Roosevelt je na spominski slavnosti obletnice smrti Woodrowa Wilsona dejal, da Zed. države ne bodo več same podvzemale nikakih intervencij v republikah centralne in Južne Amerike, pač pa skupno z drugimi, če in kadar bodo potrebne.

Ves liberalni ček je pozdravil to izjavo.

Zed. države so pošljale kazenske ekspedicije in interveniralne že večkrat v Mehiki, v Panami, na Kubi, Haitiju, Nicaragua in itd. Vselej so vpad upravičile z izjavo, da so primorane podvzemati intervencijo zaradi kaosa v prizadeti deželi, da ji pomagajo uspostaviti red in mir in v glavnem, da protektirajo življenja svojih državljanov in "ameriške interese", kar pomeni investicije ameriških kapitalistov v tujih deželah.

Recimo, da nastanejo drugo leto v Mehiki spet "kaotične" razmere in da pridejo vsled drastičnih zakonov in ljudskega srda proti tujemu izkoriščanju "ameriški interes" v "nevarnost". Kapitalistično časopisje bo zahtevalo intervencijo. Če bo ameriška vlada dosledna in se ravnila po Rooseveltovi obljubi, bo moralna pozvati k sodelovanju v načalu na Mehiko recimo Argentino, Brazilijo, Čile itd. Ampak te dežele nimajo v Mehiki ničesar iskati, kajti bogastva v Mehiki niso njihova in zato ne bi imeli prav nobenega vzroka, da bi pošljale tja svoje vojake braniti plen ameriškim multimilijonarjem. Isto velja za Kubo. Wall Street kontrolira v njeni milijardo "ameriškega kapitala" in zdaj ga je treba protektirati. Če ameriške čete zapustite svoje bojne ladje in začnete z intervencijo, mar naj jim v smislu Rooseveltovega zagotovila pridejo na pomoč tudi mehiške čete?

Rooseveltova izjava o skupnih dolžnostih varovati mir in red v počinjih deželah na tem kontinentu je navidezno lepa, v praksi pa ostanejo intervencije to kar so bile do slej — namreč ekspedicije nasilja v obrambo izkoriščanja in po krivem prilaščenih bogastev.

Zveri v ljudeh

V Berchtesgadenu v Nemčiji je ubil neki gozdar svojega tovariša, ker se je zmotil v očenašu. Vsaj tako je pojasnil orožnikom. "Predno sva šla spati, sva pokleknila ob našini postelji," je dejal, "kakor vsak večer, in molila. Ampak se je motil, pa me je razjezilo in sem ga udaril parkrat s kladivom glavi." Ubijalec je nato svojo žrtev pribil skozi roke in noge na pod.

Neki rojak v Chicagu se je zaletel s svojim avtom v drugega. Škoda ni bilo, toda voznik drugega se je zahotel šale, pa je v svojem sadizmu zagrabil tega našega rojaka in ga vrgel s takoj močjo, da mu je razbil glavo.

Italijanu Vincentu Millu se je slično primerno. Trčil je s svojim ob drug avto, iz njega je skočil razjarijen lastnik s kosom žezezo, udaril Italijana parkrat po glavi in potem odpeljal.

Brutalen, ljubosumen možec, star komaj 22 let, je pretepel ženo skoro do smrti s puškinim kopitom, nato položil nanjo dvoletnega otroka in ga ubil z enim udarcem, enoletnega pa je potisnil v škaf pomij, da je utonil.

Vsak dan se izvrši samo v tej deželi toliko brutalnih činov, da bi napolnili veliko knjigo. Kriv temu je sebični, brutalni sistem, ki bazira na enakih "principih" kakor so v veljavni med divjimi zvermi v džungli.

Poraženi socializem

Fašisti v Nemčiji in Italiji, ki se bahajo, da so porazili socializem, se udajajo iluziji. Zatrlji so socialistično stranko, ne pa socializma. Saj je Hitler v Nemčiji celo obljuboval, da bo socializiral bogastva in ustvaril v svoji državi narodni socializem! Za svoje ekonomski reforme si oba diktatorja izposojujeta iz socialističnega programa, kar močno potrjuje resnico, da je socializem stvar bodočnosti, ne pa prošlosti.

BORBA, KI SE VEDNO PONAVLJA

O razmerah.—Važnost klubovih sej

Detroit, Mich. — Delavske razmere se tu še niso dosti spremene. Dobiti delo je še vedno največja umetnost — vsaj za neizkušene delavce. CWA je sicer pomagala tudi nekaterim našim rojakom do malega zasluga, večina pa jih je še veden brez dela.

Če ne bi bila prišla na pomoč zvezna vlada, bi bilo v Detroitu najmanj 80,000 družin odvisnih edino od mestne podnore. Sicer so tudi plače, ki jih daje CWA, le vladna dola v obliki zasluga, in s tem zaslukom rinejo mnogi za silo naprej.

Članstvu kluba št. 114 JSZ naznamjam, da se seje klub vrše vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. p. na 116 W.

Six Miles Rd. Zeleti je, da bi člani in članice v tem letu polnoštivalno posečali seje. Le to bo garancija, da bo klub prospaval, odborniki pa bodo imeli toliko več veselja za svoje delo, ker bodo videli, da se članstvo za klub zanima in da ne odrekajo sodelovanja.

Kdor je brez dela in članarine ne more plačevati, je upravičen do izjemnih znakov. Mora pa se v ta namen prijaviti tajniku, ki stvar uredi. Nihče se torej ne more izgovarjati, da ni član in da ni aktivni raditev, ker ne more plačevati članarine.

Članstvu našega kluba zelo prizorčam, naj si za letos osvoji in se ravna po geslu, "Proč z mrtvilom!"

Janko Zornik, tajnik.

Uspešno delovanje klubu krizi

West Allis, Wis. — Delavske organizacije so vsled depresije najbolj prizadete, ker je veliko članstva brez dela, zaposleni pa vsled nizkega zasluga tudi niso dosti na boljšem. Finančno je težkočahn tudi JSZ in njeni klubovi. Vztrajnost sodržev in sodržev pa je obdržala JSZ brez velikih izgub.

V klubu št. 180 je kriza članstvo celo pomnožila in njegove aktivnosti so vedno bolj obsežne.

Na decembarski seji je razlagal s. Puncer pomen NRA s socialističnega stališča. Na prihodnji seji, v četrtek 18. januarja, bo govoril župan s. Baxter, ki je nevprašen delavski boritelj.

Dne 8. januarja je govoril tu s. August Claessens iz New Yorka, avtor raznih brošur, med njimi "Roparske trojice", ki jo je na slovensko prevel Ivan Molek. Kdor je tega izbornega govornika slišal, mu gotovo ni žal!

Próšla klubova žabava je bila nadvse dobro obiskana. Klub se zahvaljuje vsem, ki so mu pripomogli k uspehu, kajti sredstva so klubu potrebna za nadaljevanje svoje dela, ki ga ima še veliko pred sej.

Bilo je sklenjeno, da se prihodnji sestanek vrši v soboto 20. januarja ob 8. zvečer pr. Louis Starcu, 10063 Ave. N. v So. Chicagu.

Rojaki delavci, pridite na zborovanje in postanite član socialistične organizacije. Prišel bo tudi tajnik JSZ Ch. Pegorec.

Za Pullman pa naj ostane zgodovinsko dejstvo — ne sicer kot "dokument sramote" — ampak v očitek onim, ki bi na vprašanje, zakaj ne pristopijo v socialistični klub, poznje odgovorili: "Ja, 'prvič duž', če bi bil klub tukaj, potem ja," — tem torej se odvrene, da so priliko, ohraniti klub na Pullmanu, zamudili, krivda pa je edino njihova.

John B. Mihelich, zapisnikar.

Naraščanje nezaposlenosti v Nemčiji

Stevilo brezposelnih v Nemčiji je decembra meseca naročilo za 343.000. Vseh nezaposlenih delavcev je bilo v Hitlerjevem tretjem rajhu prošli mesec 4.058.000.

DVAJSET LET AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

Več letnikov je vezala knjigovezniča bratov Holan na Blue Island Aveniji. Delo jim je bilo izročeno, ker so oglašali v naših listih. Veljalo je geslo, da je treba padigati one, ki so nam najbližji. Toda z njim smo imeli slabe izkušnje. Delala je največ z ročnimi priponočki, vrhutev je dostikrat prevzela preveč dela, pa je potem izvršila od vsakega le nekaj in nikogar ni zadovoljila. Oblikovala je nam vezati od 15. nov. pa do 6. dec. 1920 najmanj 3.000 izvodov koledarja, in ostale naslednje dneve, toda zmogla je do tega časa samo — 600 izvodov! Vsled te njene zakanitve smo bili spet v neprilikah.

Naročila so bila vsa razpolana še janaša. Holanovi firmi nismo koledarja več dali v vezbo.

Letnik 1922 je bil izboljšan v tem, da je imel veliko več originalnega gradiva, kar pa prejšnjih nekaj izdaj. Stevilo ameriških slovenskih sotrudnikov je začelo polagoma rasti. V tem letniku so bili zastopani I. Molek, ki je prispeval naslovno pesem v nekaj spisov, dalje Joško Owen, Jože Zavertnik in Frank Petrich. To je bil tudi prvi letnik, ki je dobil originalne spise iz starega kraja in potem vsako leto več.

V letniku 1923 je spet precej ponatisovalo dobre, seveda, toda originalnega gradiva zanj še ni prišlo zadost. Ameriški slovenski sotrudniki so bili spet Ivan Molek, Frank Petrich, Joško Owen, Jože Zavertnik, Frank S. Tauchar in Joseph Jauch. Najprednje je bila Molek in Petrich. Največ pesnitev pa je v tem in v nekaterih naslednjih letnikih prispeval Tone Seliškar, poleg črtic.

V letniku 1924 je bil F. Zaitz uredil obširen pregled dogodkov po svetu. Ivan Molek ima v tem koledarju pesem, črtico in par prevedov, Jože Zavertnik članek "Zadnja bitka na morju" s podnaslovom "pogled v bodočnost". Andrej Kobal črtico "Polde", F. S. Tauchar piše o žrtvah tradičij in L. Medvedšek o Slovenskem narodnem domu v Clevelandu. Ostale spise so poslali starokrajski sotrudniki. Deseti letnik (1924) je bil zadnji, ki ga je natisnila Narodna tiskarna.

Enajsti letnik (1925) je tiskala tiskarna Adria, ki je delo izvršila cenejše, toda tudi nekaj pomot je pustila v njemu, kljub paznosti in pravilnim korekturam v uredništvu. V naslednjih letnikih, kolikor jih je tiskala Adria, se je pomot varovala in delo je prav povoljno izvršila. Ta tiskarna je last treh Hrvatov, ki so iz male delavnice razvili precej veliko podjetje. Pred krizo je tiskala dober ducat časopisov v raznih jezikih, nekaj koledarjev, pamflete in tu in tam tudi kako knjige.

V tem letniku (1925) je spet zgodovinski pregled, ki ga je priredil urednik in obseg okrog 55 strani. Joško Owen ima v njemu članek o Anatolu Francu, Ivan Molek dve pesmi in zelo zanimiv spis, ki je pogled v družbo bodočnosti, drugi ameriški slovenski sotrudniki pa so Jože Zavertnik, Frank S. Tauchar in A. Kobal. Urednik je priredil informativen in spominski članek o E. V. Debsu in par drugih stvari, ostalo gradivo pa so poslali starokrajski sotrudniki, posebno Tone Seliškar in Angelo Cerkvenik, s katrima je Ameriški družinski koledar veliko pridobil. Vsled večjega kroga sotrudnikov so odslej ponatisi iz Ameriškega družinskega koledarja skoraj odpravljeni.

V dvajstjem letniku (1926) ima Ivan Molek pesmi "Gospodar" in "Trpeči Krist", dalje "Dolarjevo povest" in pa igro "Ob slovesu starih". Pregled, ki ga je priredil Fr. Zaitz, obsegata nad 30 strani. Jože Zavertnik slike delavske boje v starri Avstriji, A. Kobal je objavil potopis iz Yellowstone parka in F. S. Tauchar ima črtico z naslovom "Problemi ljubezni".

To je prvi letnik, ki vsebuje tudi podatke o slovenskih časopisih, podpornih organizacijah, jugoslovenskih socialističnih listih, slovenskih domovih itd. Začetek tega informativnega dela je bil skromen, toliko boljši pa so podatki o udejstvovanju in življenju našega ljudstva v naslednjih letnikih.

Trinajsti letnik (1927) ima na koledarskih straneh bogat seznam zgodovinskih dogodkov. V leposlovnem in informativnem delu so zastopani s svojimi spisi slednji ameriški slovenski sotrudniki: Ivan Molek, Jože Zavertnik, Anton Slabe, Joško Owen, Louis Beniger, Frank S. Tauchar, Andrej Kobal, Fred A. Vider in Kozma Teleban. Urednik F. Zaitz je priredil informativen zgodovinski članek s podatki o slovenskem časopisu. To je prvi spis te vrste in služi za dober vir vsakemu, ki išče informacije o slovenskem tisku. Raznih podatkov je več in boljših, kar pa v prejšnjem letniku. Starokrajska sotrudnika sta spet Angelo Cerkvenik in Tone Seliškar, poleg njiju pa prvič v našem koledarju Ivan Vuk, ki je od tedaj naš reden sotrudnik.

Izmed tukajšnjih sotrudnikov jih ni bilo še v nobenem koledarju toliko kakor v tem (trinajstem) letniku. To je bil velik napredok Ameriškega družinskega koledarja, ki je vodil v izpopolnjevanje in vsebinsko izboljšanje vseh naslednjih letnikov.

(Dalje prihodnjic.)

MARXOV KAPITAL

Poljudna izdaja.

Obsega 400 strani. Vezana v platno.

Cena \$1.75

Veliko delo temeljitelja znanstvenega socializma, v katerem opisuje tež odkriva vse zakone današnjega gospodarskega razvoja in njegovo pot v novo družabno tvorbo.

Vsakdo, ki se hoče dobro seznaniti s temeljnimi zakoni socializma, bi moral čitatiti to veliko delo. Naročila pošljite na:

Proletarec

3639 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.

P. ZOLA:

RIM

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje)

"On! čim nežnejši se je kazal, tem bolj Vas obremenil. Sreča Vas in zredi se ob tem lahjem plenu. Ej, ne poznate ga, tega krasnega moža! Nepruhomna je v zasedi in večnomer počasi, kako bi zgrabil svojo srečo na nesreči kakšne uboge pare, o kateri ve, da je njen poraz ugoden mogočnemu. Vendar mi je pater Danelis še ljubši. To je grozen mož, ali vsaj odkritosrečen in pogumen, ter višjega duha. Pravim celo, da bi Vas sežgal kakor snop slame, če bi bil gospodar... Oh, če bi Vas mogel povedati vse, če bi Vas mogel povedeti s seboj v strašne globocene tega sveta, če bi Vas mogel pokazati vse gorostano častihleplno poželenje, gnušno spletarje in zamotanosti, podkupljivost, strahovnost, izdajstva, celo zločine!"

Ko je Pierre videl, kako se razgreva ob plamenu svojega preglobokega srda, mu je prišlo na misel, da bi poizkusil dobiti od njega tista pojasnila, ki jih doslej zmanjša.

"Povejte mi vsaj, kako je z mojo zadovo. Ko sem Vas vprašal takoj po mojem prihodu, ste mi odgovorili, da ni dobil kardinal še nobenega akta. Ali procesni spisi so sestavljeni. Vi veste kaj o tem, kajneda?... In pri tej priliki: Monsinjor Fornara je govoril o treh francoskih škofih, ki so ovadili mojo knjigo in zahtevali zasledovanje. Trije škofti! Ali je to mogoče?"

Don Vigilio je močno skomignil:

"Oh, Vi ste krasna duša! Čudim se, da so le trije!... Da, nekateri spisi Vašega procesa so v mojih rokah; sicer sem si pa itak lahko misil, kakšen proces je to, ta Vaš proces. Škofi so prvič tarbinski škofi, ki očitno izvršuje maščevanje luirških očetov, potem škofa iz Poitiersa in Evreuxa, obja znana radi svoje klerikalne nestrpnosti, oba strasta nasprotnika kardinala Bergerota. Kakor Vam je znano, je ta slabo zapisan v-Vatikanu, kjer povzročajo njegove galicanske ideje, njegov resnično svobodomiseln duh prave izbruhne srdca.... Kar nič ne iščite drugod; tam tiči vse. To je justifikacija, ki jo zahtevajo vsegamogični lurski očetji od Svetega očeta, ne glede na to, da ima biti s knjigo vret zadet kardinal — hvala onemu priznalnemu pismu, ki ga je tako ne-premisljeno spisal in ki ste ga objavili kot predgovor svoje knjige... Ze dolgo niso indeksovali odsode med duhovniki niti drugega, kakor udarci s kolom, ki se dele v temi. Ovadušto vlada neomejeno, potem pa prihaja zakon samovolje. Navedel bi Vam lahko neverjetna dejstva, nedolžne knjige, izbrane izmed stoterih, le da se ubije kakšna misel ali kakšen človek; zakaj preko pisatelja merijo vedno na kakšnega višjega in odaljnjegšega. Gnezdo spletarstva je to, vir zlorabljanja, kjer se zadošča nizkotemu osebnemu nasprotstvu, tako da propada institucija indeksa in spoznavajo celo tukaj, v papeževi okolici, da je treba na novo urediti, ker mora drugače izgubiti zadnji ostane dobre glasu.... Ze razumem, da hočejo za vsako ceno ohraniti svetovno gospodstvo in vladati z vsakim orojem. Ali moralno biti vsaj orožje, ki je mogoče; tedaj ne bi smeli ogorčavati z nesramnostjo svoje kričnosti in ne izizzavati smeha s svojo staro otročarijo."

Pierre je poslušal; bolestno strmenje se je politoilo njegovega srca. Gotovo, odkar je v Rimu, odkar opaža, kako tukaj pozdravljajo jamske očete in kako se jih boje, kakšni gospodje so vsled velikih darov, ki jih pošiljajo Petrovemu vinjarju, je čutil, da tiče za tem preganjanjem; uganih je, da bo moral poplačati ono stran svoje knjige, na kateri je

pribil, da se v Lurdru pregrešno premika uzoča, da se uprizarja strašna igra, ki zbuja dvome o Bogu, da se nepruhomna hujška na boj, ki bi izginil v resnično krčanski južnem družbi. Zdaj se mu je celo združilo razumevanje za pohujšanje, katero je moralno združiti njegovo priznano veselje nad izgubo posvetne vlade in zlasti ona nesrečna beseda o novi veri, ki je sama po sebi zadostovala, da so imeli ovaduhi orožje. V začudenje in v obup pa ga je gnala nezaslišana vest, da pričevajo kardinali Egergerotu njegovo pismo kot zločin, da je njegova knjiga ovajena in obsojena, ker hočejo od zadev zadeti častitljivega pastirja, ki se ga ne upajo na pasti od spredaj. Bolela ga je misel, da žlosti svetega moža, da je vzrok njegovega poraza v njegovi plamteči ljubezni do bližnjega. In kako je bilo žalostno najti v ozadju teh prepirov, kjer bi se smela bojevati le ljubezen do ubogih, odurna děarna vprašanja v besni sebičnosti razpete strasti in poželjivosti!

Tedaj se je v Pierru nekaj uprlo zoper ta obsovraženi, abotni indeks. Zdaj je zasledoval njegovo delovanje, od denunciacije do javnega naznanjanja obsojenih knjig. Tajnika kongregacije je pravkar videl — patra Danelisa, v cigar roke je prisla ovadba, ki je potem s strastjo avtoritativnega in učenege menita, prevzetega od sanj, da bi nadvladoval duhove v vesti kakor v junaški dobri inkviziciji, uvedel proces in sestavil spise. Izmed duhovnih svetnikov je obiskal enega, ki mu je bilo izročeno poročanje o njegovi knjigi, častihleplnega in ljubezljivega monsinjora Fornara; to je bil zvijacen bogoslov, ki bi znal brez zadrege najti napade na vero v algebraični razpravi, če bi to zahtevala briga za njegovo usodo. Potem prihajajo redki zbori kardinalov, ki glasujejo od časa do časa, pa zato eno knjigo v obupni otožnosti, ker ne morejo zatreći vseh; in končno potrdi in podpiše papež dekret, kar je le čista formalnost — zakaj niso li vse knjige kaznjive? Ali kakšna klavarna in čudna ječa preteklosti je ta ostareli, nadložni, pootroženi indeks! Človek čuti, kakšna strašna sila je nekoč utegnila biti v njem, ko so bile knjige redke in je imela cerkev sodišča, da je lahko izvrševala krvave inognjene sodbe. Potem so se knjige tako pomnožile in napisana ali tiskana misel se je razprostrela v tako široko in globoko reko, da je preplavila vse in vse potegnila s seboj. Spačeni, obsojanje vsega ogromnega modernega prizno demonstracije, na splošno v povprečno obsojanje vsega ogromnega modernega prizvajanja; boljši bolj je omejeval področje svoje delavnosti, pa je proučeval le dela duhovnikov. Ali tudi v tej vlogi je pokvarjen, omadeževan od najhujših strasti, izpremenjen v orodje spletarstva, sovraštva in maščevanja. Oj, kakšen propad, kakšno žalostno priznanje betežne starosti, splošne naraščajoče ohromelosti sradni porogljive ravnodružnosti narodov! Katoličanstvo, nekdanji slavni posredovalec civilizacije, je zdaj na tem, da meče kupoma knjige v plamen svojega peklja! In kakšna grmada je to! Skoraj vse literaturo, zgodovino, filozofijo in znanost preteklih stoletij in sedanjega! Zdaj se objavlja malokaj knjiga, da je ne bi zadelo cerkveno prokletstvo. Kadar je videti, da cerkev zatiska oči, se zgodi le zato, da se izogne nemogoči nalogi, da bi preganjala in uničila vse; vendar pa vztraja na tem, da navidezno varuje najvišjo oblast nad duhovimi — kakor stara, vseh svojih dežel oropana kraljica brez sodnikov in krvnikov, ki pa klubu temu še nadalje izreka prazne, le od majhne manjšine sprejete sodbe. Ali kaj, če bi za trenutek zmagala, po čudežu postala gospodarica modernega sveta; kaj bi storila iz človeške misli, če bi imela tribunale za obsojanje, žandarje za izvrševanje? Naj bi se strogo uporabljala pravila indeksa, naj bi tiskarnar ne mogel ničesar tiskati brez škofeve dovoljenja, naj bi se tedaj vse knjige predlagale kongregaciji, iztrebila preteklost, ukljenila sedanjost in podložila duhovni strahovladi.

(Dalje prihodnjič.)

ZRTVE KATASTROFE V RAKVAH

Na sliki so rakve potnikov, ki so izgubili življenje v železnički katastrofi v Franciji na boči. Dve sto je bilo ubitih. Mimo teh rakav korak (v ospredju) v znak sožalja Le Brun, predsednik republike. — Priče, ki so bile zasliževane v preiskavi, so večinoma mnrena, da je katastrofa povzročila vlakospremno osobje vsled nepaznosti. O tej veliki nezgodji smo v Proletarju navedli podatke v prejšnjih poročilih.

Novi odbori klubov JSZ

Strabane, Pa. — V klubu št. 118 niso izvolili tajnika na decembarski seji, pač pa store to na redni seji v soboto 20. januarja, ki se prične ob 7. zvezdu. Tajnik v prejšnjem letu je bil Frank Samsa, ki je svoj posel vestno izbruhaval. Organizator klubu št. 118 je John Trčelj in zapisnikar John Klich.

Imperial, Pa. — Tajnik-blagajnik klubu št. 31 je Frank Augustin, organizatorica je Margaret Jamnik in zapisnikarica Josephine Jamnik.

Forest City, Pa. — V klubu št. 10 ima tajniški in blagajniški urad Jennie Zaitz; organizator je Frank Drasler, in zapisnikar Anton Zaitz.

Detroit, Mich. — Tajnik-blagajnik klubu št. 115 je Albert Naprudnik, organizatorica je Margaret Jamnik in zapisnikarica Josephine Jamnik.

Nanticoke, Pa. — John Vitez je ponovno izvoljen za tajnika-blagajnika klubu št. 33; Henrik Pečarič je organizator in Frank Pipan zapisnikar.

Hermine, Pa. — V Hermelinu, kjer je majhna slovenska naselbina, skrbi za obstoj in aktivnost klubu št. 69 A. Zornikova družina. Letos je ves klubov odbor iz njenih vrst. Anton Zornik je tajnik-blagajnik, Rudolf Zornik je organizator, in Lydia H. Zornik zapisnikarica.

Arma, Kans. — Tajnik-blagajnik klubu št. 21, cigar dekolrog se razteza v vse slovenske naselbine tega okrožja, je Anton Šular. Organizator John Baloh in zapisnikar John Šular. Zaradi svojega obsežnega okrožja obdržuje ta klub seje vsak mesec v drugi naselbini.

Virden, Ill. — O klubu št. 50 je bilo poročano, da se je razpustil. Vzlije težavnim okolščinam pa se je posrečilo, da je ohranjen. V odboru za to leto so: Frank Ileršič, tajnik-blagajnik. Frank Reven, organizator. Simon Kavčič, zapisnikar. Seje tega kluba se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu pri članu Frank Stempelharju.

Detroit, Mich. — V klubu št. 114 JSZ je novi tajnik-blagajnik Janko Zornik; za organizatorja je bil izvoljen Joseph Klarich in Frank Kohovski za zapisnikarja.

Springfield, Ill. — Tajnik-blagajnik klubu št. 47 je Joseph Ovca, organizatorja sta Anton Per in John Ocepek in zapisnikarica Julija Krmelj. — V prosvetnem odseku kluba sta John Goršek in Louis Aidich.

Chicago, Ill. — Tajnik-blagajnik v klubu št. 16 je Peter Špolšek; organizator Ludvig Vipotnik; zapisnikar Fred Matjaščić.

Ogleby, Ill. — Tajnik-blagajnik Anton Udovček, organizator John Hotko, zapisnikarica Christina Nadvešnik.

Odbori ostalih klubov so bili objavljeni v prejšnjih številkah.

krat poboljšali in socialisti poslabšali, da je Lokar spremil svoje stališče in zdaj celo sam zapravila, da se "socialiste" vrže v odbora?

Zakaj nekateri misijo, da človek ne sme biti socialist, medtem ko odobravajo, ako se motovili med demokratimi in republikanci zaradi osebnih koristi ali službe in agitira zdaj za demokrate, drugič za republikance? Kaj je tako politika bolj častna kakor socialistična?

V času konvencije so ministri pravili, da so delegati zavabljali na privatne partie, kjer so jim dali na razpolago jedrčje in pijače, plesali so, da je bila zabava popolna, vmes pa so bili razdeljeni strategi "neodvisnega" bloka in jih nagovarjali, za koga in proti komu naj volijo. Ali je tak bo načelen, ali se je šlo le za mandate in službe?

Demokratska stranka, ki je bankrotirala mesti Cleveland in New York, nam ni v nobenem vzoru. V obeh so volilci radi tega zavrgli demokrate in izvolili republikane za župane. V Chicago pa je upropastil mestne finance republikanski župan Thompson, zato so volilci dali demokratom vajeti v roke. Ali pomagalo ne bo, kar so pokazale že neštete skušnje. Mar hoče Johnny Lokar tako republikansko-demokratsko administracijo v SNPJ?

V svojem poročilu konvenciji je navajal, na koliko krajih je govoril in kako je deloval na SNPJ in za ustanavljanje društva. V poročilu je dejal, da je na takih shodih govoril samo o "fraternalizmu". V Gowandi vemo, da je bil tu ob prilikah prireditve društva št. 728, je imel bolj "političen" kot pa "fraternalističen" govor. V istem poročilu toži, koliko časa je zgubil z agitacijo za jednotno in da je tudi gmotno veliko žrtvoval.

Vse priznanje njemu za vse, kar je storil za SNPJ iz nesobičnih razlogov. Kar se tiče izdatkov, smo slišali praviti, da mu je clevelandška federacija SNPJ obljudila dati \$25 nagrade za vsako društvo, ki ga ustavoni. Ne vem, če je to res ali ne, in ako ni, želim, da da urednik Proletarca J. Lokarju ml. priliko priobčiti v tem listu pojasnilo, da se mu ne bo storila krivica. Isto tako so nam pravili, da je imel kot predsednik društva Struglers po 5€ na mesec od člana.

Johnny Lindy bil v ponos graditeljem jednote, če se ne bi pridružil stranki, ki jo lastujejo izkorisčevalci ljudstva, in ako bi bil nadaljeval v SNPJ z agitacijo na podlagi načela, kakšno so začrtali pionirji, ne pa gladiti pota, da se je polaste "cheap politični", ki poznajo samo svoje koristi. Kar se pa tiče "klinanja", naj nične ne pozabi, da ima pri tem tudi članstvo besedo. Kaj pa, če članstvo "poklina" tiste, ki o "metanju socialistov" največ govorijo? Vse je mogoče. — J. Matekovič.

Vabilo delavcem na važno sejo v So. Chicagu

Pullman, Ill. — V soboto 20. januarja bo važna seja kluba št. 224 JSZ. Gre se nameč, da vključenje naselbine v So. Chi-

cagu pod delokrog tega klubu, kjer bo tudi prihodnja seja. Vršila se bo omenjeno soboto pri sodružu Louis Starcu, 10063 Ave. N, v So. Chicagu.

Na tej seji bomo razpravljali o sodelovanju pri skupni prireditvi čeških klubov JSZ v dvorani CSPS, sprejemali bomo nove člane in razpravljali ter sklepali o agitacijskem delu.

Vabilo vse naše zavedne delavcev v Pullmanu in So. Chicagu, da naj pridejo na to sejo. Udeleži se je tudi glavni tajnik JSZ s. Chas. Pogorelec in morda še kdaj izmed članov JSZ v Chicagu.

Peter Verhovnik, tajnik.

Prireditev pevskega zборa "Svoboda"

Opereta "Le za mlade je ljubezen" dne 21. januarja

Detroit, Mich. — Napredni sloji slovenske naselbine v Detroitu na kulturnem polju ne počiva kljub veliki krizi. Eden dokaz je, da priredi pevski zbor "Svoboda" v nedeljo 21. januarja ob 3. popoldne v Slovenskem delavskem domu na Livernois Ave. opereto "Le za mlade je ljubezen". Prevedel jo je iz nemščine in priredil za naš oder zborovodja Svobode John Berlis. Njegove zasluge na polju kulturnih prireditve v Detroitu so velike.

Omenjena spevogra ni le lepo glasbeno delo, ampak ima tudi mnogo humorja, to je se bodo udeleženci kar dvojno zavabili. Slovensko občinstvo v tem mestu je vabilno, da pride na to prireditve v čimvečjem številu. Enkrat spomladni vprizori "Svoboda" romantično opereto v treh dejanjih "Cigansa nevesta". To bo največja glasbeno-dramska prireditev, kar jih je še bilo na slovenskem odru v Detroitu.

Janko Zornik.

BARETINCIC & SON**POGREBNI ZAVOD**

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Tel. 1475

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382

Pristna in okasna domača jedila
Cene zmerne. Postrežba točna.

Dr. John J. Zavertnik**PHYSICIAN AND SURGEON**

OFFICE HOURS:<br

STARI IN NOVI SVET

Joseph Skuk po reviji "Mladika"
(Nadaljevanje)

Ker se sov. Rusija, zaveda, da to narodno gibanje ni še dovolj močno, in tudi še ne dovolj prepojeno z boljševiškimi idejami, zato mu javno še ne pomaga do zmage, temveč rajež z vso mogočo hitrico pospešuje na kitajski univerzi v Moskvi vzgojo prosvetnih delavcev, ki bodo delali v njenem duhu. Značilno je, da sov. propaganda na Kitajskem nosi znaka internacionalizma, ki ga je učil Karl Marks, temveč je oblesen v zelo "fanatično nacionalno" suknjo. Kljub temu se ji to ne more steti v zlo, ker ona hoče pridobiti Kitajske za svojo politiko in se pri tem poslužuje vseh mogočih sredstev za doseganje svojega cilja. Neumno bi bilo tukaj predbacivati, da je kršila načela ali zavrgla principe, ker v kitajskih razmerah mora rabiti takatki, ki je v kitajskih razmerah mogoča.

"Če pogledamo v Perzijo, vidimo, da se v nji sovjetski vpliv močno širi. Sovjetom se je posrečilo v kратkem s pomočjo perzijskih izobražencev, ki so se šolali v tujini, napraviti pravi gospodarski preverat. Pri obdelovanju zemlje se očitno vidi vpliv Sovjetov, ker se več krajih uporablja stroji in umetna gnojila. Začelo se je s pomočjo sovjettov izrabljati vodne sile. Po vseh večjih mestih so poleg perzijskih sol tudi sole, ki jih vzdržuje sovjetska Rusija. Prenašajo oziroma prenašali so se do nastopa Hitlerja v Nemčiji, najnovejši izumi Nemčije preko Sovjetske Rusije v Perzijo."

(Dalje prihodnjic)

Izjava detroitskih klubov JSZ

Članstvo klubov št. 114 in 115 ter mladinskega odseka Jugoslovanske socialistične zvezze v Detroitu, Mich., izjavlja z ozirom na svojo resolucijo, objavljeno v Proletarju z dne 21. sept. 1933, sledče:

To nam pove, da je duševna stran sovjetske Rusije močna in se skuša raztegniti kolikor mogoče po vsej Perziji, če se ji ni že posrečilo. Pri tem je popolnoma logično, da Rusija tudi v sosedni Perziji ne propagira svojih boljševiških idej, ker se zaveda, da perzijsko ljudstvo ranje še ni zrelo, temveč hoče ostati z njim v prijateljskih stikih.

Nadalje, če pogledamo mogočno gibanje tristomilionskega indijskega ljudstva za narodno in gospodarsko svobodo, vidimo, da dobiva vedno novega ognja od spretne sovjetske propagande. Indijska konferenca v Londonu pri okrogli mizi nekaj let nazaj je bila dokaz, da se ideja, poročena po sovjetski propagandi, ne da utajiti, in da je ruski vpliv na Indije velik.

"Dogodki 1. 1926 v Egiptu, ki so delali Angležem velike skrbi, so imeli moralno oporo v sovjetski Rusiji. Francozi so pri Abdel-Krimovi vojski v Maroku zaplenili precej ruski puški."

To nam torej priča, da je sovjetska Rusija danes velika sila, ki je ni mogoče utajiti ali prezreti. Čim prej se je delavske organizacije oklenejo, tembolje za delavce in za Rusijo, ker danes se ne da več tajiti, da sovjetska Rusija vpliva na vse svet ravno tako, kakor je vplivala Amerika pred petdesetimi leti.

Sovjetska Rusija je prešnjena z novim duhom in novo energijo, ki jo razširja z veliko vmem izven mej svoje države, najbolj seveda med do sedaj neprobujenimi narodi, da dvigne njihovo narodno za-

"ALI SPOLNA VZGOJA RES NI POTREBNA?"

Spisal Dr. FRANJO ŽGEC.

Kako boste vzgajali svoje otroke z ozirom na spolna vprašanja vam na zelo pri prost in zanimiv način pove ta knjižica. Staršem jo toplo priporočamo.

CENA 35c.

NAROČILA POSLJITE NA:

PROLETAREC

3639 WEST 26th STREET, CHICAGO, ILL.

NAPADI FARMARJEV NA VLAKE

Stavkujoči farmerji v Wisconsinu, ki so se postavili v bran proti zahtevi, da se jim zniža cena mleku, ki ga pošiljejo v Chicago, so ustavljali tudi vlake, pobrali iz njih posode z mlekom in ga izlili, posode pa pometali ob prog, kakor prikazuje ta slika.

za uspešen boj h končne in cilju, socializmu, izjavljamo, da bomo kljub svojemu nazioni z ozirom na bodočnost JSZ stali ob njeni strani vsi kot eden ter jo skušali okrepiti, izboljšati in jo braniti pred nasprotniki dokler bo eksistirala.

V Detroitu, dne 8. januarje 1934.

Za klub št. 114 JSZ, K. Junko, tajnik.

Za klub št. 115 JSZ, Joe Korsch.

Za mladinski odsek kluba št. 114, Matthew M. Klarich, tajnik.

Triki kompanij proti delavcem

Johnstown, Pa. — Kakor je bilo v Proletarju že omenjeno, so premogarji v rovih tukajšnje Bethlehem Steel korporacije 2. jan. zastavali. Vzrok, da so prenehali z delom, pa je sledič. Kompanija in drugi merodajni oblastniki (NRA) so obljubili, da se bodo smeli premogarji svobodno izraziti, h kateri uniji hočejo spadati. Rudarji, ki so uposleni v drugih "captive" rovih, na pr. pri Fricku, so imeli take volitve že novembra prešlo leto. Bethlehem Steel korporacija pa je z volitvami, ki se bi imele vrsti pod nadzorstvom National Labor Boarda, odlašala. Medtem se je poslužila zvajače. Bossi in drugi uradniki so pisali "pogodb" do "unije", in potem so jo na svojem "sestanku" sprejeli. Navzoči so bili superintendent, delovodje in pet rudarjev. Temu sestanku so rekli "seja unije rudarjev, ki so uposleni v rovih Bethlehem Steel kompanije". Teh pet rudarjev, med katerimi je bil tudi en Slovenec, je "pogobo" podpisalo v imenu "unije", torej v imenu vseh premogarjev imenovane korporacije. Pogobo, ki so jo sprejeli na tej "unijski seji", so priobčili v tukajšnjih listih. Pri nepoučenih je to napravilo vtis, da so odnosaji med premogarji in korporacijo urejeni v zadovoljstvo vseh priadetih. Bržko je korporacija poročala isto tudi v Washington. Premogarje, ki so se zanašali, da dobe obljubljene volitve, je to pogrelo. Zadostnikov National Labor boarda, ki je delavski oddelek v NRA, ni bilo od nikoder. Bossi v rovih so medtem postajali čedalje bolj predzrni in niso hoteli več upoštevati pravih jamskih zastopnikov, ki so v resničnosti reprezentativni rudarje. Da bi svoje delavce v rovih tudi finančno izčrpala, je obratovala svoje tukajšnje majne samo en dan v tednu, premog in koks za svoje jeklarne pa dovažala od drugod. Po preteklu petih tednov, ko so imeli premogarji Frickove kompanije svoje volitve glede unije, so premogarji Bethlehem Steel korporacije, ki so organizirani v UMW, opozorili National Labor Board, da tudi oni zahvaljujejo volitve. Ker zadovoljivega odgovora ni bilo, so po novem letu zastavili.

V zgodovini ameriških Slovencov bo JSZ in nje glasila Proletar, dobil vsele svoje vztrajne borbe za delavske pravice častno mesto. Toda vsele razlogov, ki jih omenjamamo v naši resoluciji, pa pretežna večina članstva detroitskih klubov vidi bodočnost zvezne in drugih slovenskih organizacij v čisto drugi luči.

Ker je izrecna želja klubov JSZ v Detroitu, da vlada v naših vrstah disciplina in kooperacija, kar je predpogoj

nevarnosti, da kompanija obrat v teh rovih popolnoma ustavi. V svojem stališču do te stavke je začel dnevnik "Democrat" v veliko protislovju s svojimi prejšnjimi izvajanjimi. List ima pač mnogo vplivnih citatov in zajinteresencev, ki so proti unijam v premogarjem nepriazni. Zato je menda vzel to navidezno "srednjo pot". — O izidu bom pisal v prihodnjem dopisu.

Poročevalec.

Shod v dvorani SNPJ

Chicago, Ill. — S. August Claessens je eden najboljših socialističnih govornikov v Ameriki. Med vojno je bil poslanec v newyorski zakonodajici, iz katere je bil izključen zaradi svojega socialističnega prepričanja. Zdaj je učitelj v Randovi šoli za socialno znamenost v New Yorku. Ta shod, na katerem je govoril August Cleassens, sklicujejo člani JSZ in češki sodruži. Vrši se v četrtek 8. februarja.

Po Clevelandu

Cleveland, O. — Naša NRA v "metropoli" se obrača "kakor je Bog plesal". Vsake tri leta se enkrat okrene. Včasi so prerovali, da delavci ne bodo vsega potrpleli, da se bodo že zganili in kaj storili, pa še voliti ne znajo v svojo korig.

V Clevelandu so ustvarili geslo: "Volite Slovence!" Namreč ako, Slovenci kandidirajo kot člani demokratskega mašine. Drugače niso pravi Slovenci! Zadnjič sta bila izvoljena dva Slovence v mestni svetu, toda danes nihče več ne včemu sta bila izvoljena v kaj počneta v mestnem svetu, ker je naša slovenska, hočem reči, ameriška Domovina o njima nehnala poročati.

Nekaj pa je treba gospodarje v novem poslopu na St. Clairju le priznati. V svoji "domovini" se počutijo doma in zato delajo — po starci ameriški prislovici, "kakor doma". Zmerjajo, rentačijo in očitajo, pa jim odleže. Za tarčo so si vzeli socialistične in neusmiljeno "pucajo" vanje. Zdaj jim je za piko v njihovem streljanju Tone Podgoričan.

V časopisi, oziroma uredniki časopisov, dobes tu in tam anonimna pisma. Večinoma so uredništva časopisov toliko pametna, da se za take zaplotne napade ne menijo. Lojze Pirč pa priobči prismodarijo vsakega zaplotneža, ki mu kaj poslije, na prvi strani. To je storil v izdaji svojega lista z dne 10. jan. kar v prvi koloni na prvi strani s poudarjenim tiskom v okviru! Krivdo pa je zvrzel na Toneta Podgoričana, češ, ti učiš ljudi, da naj bodo propalci! In kakšne očitke meče nanj! Kakor da narod v Clevelandu ne ve, kam zahaja otročji urednik, s kom se druži in kaj piše (oprostite: To, kaj kdo je in pije, je popolnoma privatna zadeva vsega posameznika). Ampak urednik Am. D. tega ne priznava in zato poseza na to "privatno" polje, pa se spodbidi, da jo dobi radi tega tu in tam malo po prstih!

Tukajšnji časopis "Democrat", ki se drugače predstavlja za progresivno glasilo, stavke ni odobril. Pisal je, da so se rudarji s tem izpostavili

stavbinskih in posojilnih društev države Missouri, čitali sledete izvlečke iz zapisnika nekega stavbinskega in posojilnega društva od začetka 1. septembra 1893 do konca let 1897, to je za čas depresije, ki je trajala štiri leta in tri meseca. To društvo še sedaj obstoji v St. Louisu, Mo. Je solidno ter vestno posluje že nadpetdeset let. Tukaj so glavnih izčrpki:

Seznam od 1. sept. 1893 pod točko "posojila" končuje: "Denarni trg v slabem položaju. Obresti visoke, vsled tega so odklonili vse prošnje za posojila."

2. oktobra 1893: "Tajnik predloži listo delničarjev, ki so zahtevali izplačila. Ker društvo nima denarja na rokah, je bilo sklenjeno, da društvo najprej plača zunanjeloge in potem šele prične po vrsti izplačevati delnike."

1. marca 1894: "Dva člana, ki sta bila v denarnih stiskah, sta zahtevala, da jim zniža cena mleku, ki ga pošiljejo v Chicago, so progi, kakor prikazuje ta slika.

sli, da nam ni znano, kako se je peljal v "kabusu", ko je bil zajet v "nude" razstavi? Plain Dealer je predpoprošnje nedelje objavil imena vseh, ki so bili stlačeni v "Black Maria". Med njimi je tudi ime urednika. V svojem listu pa je, kot običajno, zavil storijo po svoje in objavil imena vseh zajetih rojakov, le sebe je izpustil.

V isti številki A. D. stresa svojo neslanost poradi Louisa Adamiča in njegove knjige Jože Grdina, in ob nemih hvali dr. Kerna. Kar se tiče slednjega, ima svoja mnenja, ki se od mnjenja L. Pirca nedvomno v večini slučajev razlikujejo, pa čeprav priobčuje v Pirčevi Domovini svoje spomine. Tudi je zelo zelo dvomljivo, da to, kar piše Jože Grdina, Kerna ugaja.

Pri klubu št. 49 JSZ delači počasi, toda delamo. Včasi kdo vprašuje, čemu delujemo za socializem, saj ne bo nikoli nič! Delamo pač, ker vemo, da smo na svetu, ker vemo, da je kapitalizem krivičen sistem, in ker smo prepričani, da se bo na sedanjih podprtih razvila nova uredba — socialistem. Delavci pod kapitalizmom smo vječi in zavedni delavci to razumejo.

Tudi "irski Majk" je dobro poznan razliko med ječin in svobodo. Ko so ga prijatelji obiskali v zaporu, so mu rekli: "Mike, ti tukaj ne bi smel biti!"

Mike se je namuzal in odvrl: "Pa jaz sem tukaj!"

Na prošli klubovi seji smo razpravljali o Proletarju. Rekli smo: List potrebuje gmočno podporo in smo določili v ta namen \$4. Tudi ohijska socialistična stranka potrebuje sredstev. Dobro, pa še nji \$4. Sprejeli smo v klub tudi tri nove člane. Torej bo že.

Frank Barbič.

Povračanje preteklosti

Chicago, Ill. — Na konferenci južnozapadnih stavbinskih in posojilnih društev, vršeči se v Denverju, Colo., 18. in 19. julija 1933, je Lucie Richardson, pomočna tajnica Lige

Dr. ANDREW FURLAN
DENTIST
Phone: Canal 9694
1858 W. CERMACK RD.
CHICAGO, ILL.
Office hours:
9-12 A.M.; 1-5 and 6-8 P.M.
Thursday, Friday and Saturday
all day and evenings.
Waukegan office at
424-10th St., Tel. Ontario 7213
Monday, Tuesday and Wed. till
noon. Sun. by appointment only

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI
NAROCITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00,
pol-leta \$3.00
Ustanavljajte nova društva.
Deset članov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

iresijo iz leta 1893. Iz one krize so društva pričela močnejša in solidnejša. In se bo ponovilo tudi v tej krizi. Čemu se batí za vaš denar, ko v resnici ni nobene nevarnosti! Stavbinska in posojilna društva ne špekulirajo z njim temveč ga obrestonsko naložijo na prvovrstne hipoteke. Z vsakim odplačilom na ta posojila je hipoteka toliko sigurnejša in boljša. Priznati je treba, da so zgube, toda te so v primeri z izgubami na bankah in drugih denarnih zavodih, ki špekulirajo z bondi in industrijskimi delnicami, neznačajne.

Klub velikanskemu kraju bank in drugih denarnih zavodov, klub tej najakutnejši depresiji, ki je ne pomni zgodovina, sta stavbinska in posojilna društva na solidnih nogah in vsepovod je opažati, da se stanje društev obrača na boljše, da je začelo število delničarjev zopet rasti in da ne bo dolgo, ko bodo društva imela zopet gotovino na rokah za posojila svojim delničarjem na varne vknjižbe. Nekateri naši delničarji so nas kritizirali, je pa stotero drugih, ki so neustrešeno stali ob naši strani. Tistim, ki so bili vztrajni in nam verjeli, smo rekli: "Ne bojte se sedanje depresije, vaši prihranki so varni kot gremo v bodoče leto," še enkrat rečemo: Najhujše smo prestali, vse se obravljajo na boljše!

Z vašo pomočjo bo naše društvo eno najmočnejših v naši sosedstvini; z vašo pomočjo smo uspešno pregazili eno najhujši kriz. Obvarovali smo vas pred izgubami, pomagali ste nam obvarovati marsikaterega delničarja pred izgubo njegovega imena. Sedaj pa pojdimo vši skupaj na delo in agitirajmo med prijatelji in znanci za naše društvo, da vzajemno pomognemo prihramki, ki hoče in upa postaviti svoj lasten dom zase in svojo družino.

Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo je otvorilo svojo 61. serijo 5. januarja 1934 in ne računa nobene prisotnine. Urad: 2552 S. Central Park Ave., Chicago, Ill.

Joseph Steblay, tajnik.

Vabilo na predavanje

Chicago, Ill. — V nedeljo 21. januarja ob 2. pop. bo predaval v gornji dvorani v poslopju Sokol Haviček, 2619 S. Lawndale Ave., Meyer Halushka o šolstvu z ozirom na sedanjo do

MOJI SPOMINI

Simon Kavčič.

(Nadaljevanje.)

Komaj sem se vrnil v Seatonville, že so me obispali s pismi zaradi novega časopisa. Kmalu dobim zavoj delnic, z vabilom, naj jih kupim zase, ostale pa razprodajam. Odzval sem se in delal kolikor je bilo v moji moči. Kmalu sem posiljal okoli \$70. To je na čikažan, ki so bili za ustanovitev "Zore" čimprej, vplivalo tako, da so sklenili izdati prvo številko ko hitro bodo mogli spraviti skupaj gradivo, meni pa sporočili, da naj zanko takoj naprijem dopis.

Nepremičljena naglica

Meni ta naglica ni ugajala in sam jim sporočil svoje posileke. Kako vraka more to tako naglo iti, in kam se tako mudi, sem jih vpraševal. V odgovor sem dobil sporočilo, da izide prva številka Zore že v soboto (3. avgusta 1901), ali ravno štiri tedne po zborovanju, na katerem so sklenili ustanoviti tiskovno družbo "Zora". Naročili so mi, da naj jim sporočim brzjavno, koliko izvodov naj pošljojo za to mesto, z drugo brzjavko naj naročim število izvodov za drugo mesto in to sem storil, s temi naročili iz raznih krajev pa so dobili na pošti dovoljenje za razpošiljanje lista po cenah II. razreda, ki so za časopise razmeroma nizke, posebno v tistih letih je bila poština za časopise izredno poceni. Toda list je moral dokazati, da ima določeno minimalno število naročnikov, ki so ga fakтиčno naročili — in pri Zori so ta naročila dobili v začetku na prej omenjeni način.

Vzroki propada "Zore"

Po upogledu, ki sem ga imel v to akcijo, sem bil uverjen takrat in sem prepričan danes, da je "Zora" imela pogope za obstanek. Propadla je zaradi nesloge med meročajnimi faktorji v Chicagu, in zaradi naročnikov, ki so pa prodal, naslove, katere omenjam prej, in tako sta začela (Konda in Medica) korespondirati s slovenskimi socialisti po Ameriki.

Postanek Glasa Svobode

Po razkolu med župnikovo in Kondino skupino pri listu "Mir" sta Konda in Medica ustanovila Glas Svobode in se začela po nasvetih Tomana obratiti na naslove socialistov, katerih je dal. Tako sta svoj list prva leta oprla na slovene, katerih je izročil Kondi urednik bivše "Zore" Aleks. Toman. Dan po prejemu prve številke Glas Svobode dobim tudi pismo, v katerem me urednik prosi naklonjenosti in vse mogoče podpore. Slično pismo so prejeli tudi drugi socialisti.

V starem kraju so imeli za slovenska apostola Cirila in Metoda. Tu pa sta bila v delavskem in svobodomiselnem tisku proglašena za nekaka apostola socializma med Slovenci Martin Konda in Frank Medica, in to samo radi tega, ker sta izdajala Glas Svobode, dasi je ta list le nadaljeval delo, katerega je v Chicagu pričel prvi slovenski socialistični klub in njegovo glasilo, "Zora". Saj je udovna številka Glas Svobode ponatisnila skoro dobesedno udovni članek iz prve številke "Zore".

Kmalu po propadu "Zore" se je njen urednik Aleksander Toman preselil v Pueblo, Colorado. S sabo je vzel naslove vseh znanih slovenskih socialistov v Ameriki in drugih naročnikov "Zore". V Pueblo se je udnjal za urednika pri li-

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

ARMADA GOZDARJEV POZIMI

Rooseveltova armada mladeničev, ki je bila rekrutirana zgodaj prostoletje za pogozdovanje in grajenje potov v hribih, je skozi zimo le malo zaposlena. Na tej sliki je skupina "pogozdovcev" v svoji kampi blizu Paul Smitha v New Yorku.

Rooseveltov ekonomski program — kam vodi?

Chicago, III. — V petek 26. januarja bo v klubu št. 1 predavanje in diskuzija o predmetu, ki ga označuje gornji naslov. Uvodni govor v razpravi bo imel Frank Zaitz.

Na seji poda letno poročilo o delu kluba št. 1 tajnik Peter Bernik. Članstvo bodo predloženi v razpravo in sklepanje tudi zaključki klubovega odbora, ki jih je sprejel na svoji posebnih sejih v sredo 10. januarja. Vstop na sejo in predavanje 26. januarja imajo tudi somišljeniki. — P. O.

Prva obletnica kluba št. 16 JSZ

Chicago, III. — Prihodnja seja kluba št. 16 JSZ se vrši v petek 19. januarja na 2250 Clybourn Ave. Prične se ob 8. zvečer.

Poleg drugih zadev bomo razpravljali in sklepali o pripravah za klubovo veselico, ki bo v soboto 17. februarja na 2250 Clybourn Ave. Na teme prireditvi bomo praznovali prvo obletnico našega kluba.

Dalje bomo sklepali o povabilu kluba št. 1 za sodelovanje na skupni prireditvi čikaškega članstva JSZ, ki se vrši v nedeljo 4. marca v dvorani CPSPS.

Ker je dnevni red te seje izredno važen, so vsi člani in članice prošeni, da se je udeleže polnoštevilno.

Peter Swoishak, tajnik.

Uspešno predavanje na North Side

Chicago, III. — Kluba št. 16 in 20 JSZ sta zadnjih nedelj aranžirala predavanje, na katerem je govoril Meyer Halushka o "Politični akciji v današnji družbi". V eno uro trajajočem govoru nam je Halushka predložil, zakaj je potrebno, da se delavci organizirajo v svoji politični akciji. Ištotačko je poljudno odgovarjal na razna vprašanja, ki so mu bila stavljenja ob koncu predavanja. Razprodano je bilo tudi lepo število socialistične brošure "New Deal".

Udeležba je bila nad vse pričakovanje dobra, kajti dvorana je bila docela zasedena, kar je dokaz, da so sodruži in sodružice obeh klubov pridno agitirali za poset.

L. Wipotnik.

Z DELAVSKEGA SVETA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

tonu se snideo dne 24. januarja predstavniki ameriških unij, kjer bodo čuli poročila o učinkih delovanja NRA z ozirom na unije, plače, dolgost delavnika itd. Na podlagi teh poročil in razprav bo konferanca določila taktočni unijam in pa legislativni program, ki ga bo predložila kongresu.

Počela se bo tudi s problemom brezposelnih, katerih je po njeni statistiki še vedno 10,702.000.

"Dva svetova" in "Veliko mravljišče"

Spisal Ivan Molek.

Portret razmer med slovenskim delavstvom v Ameriki.

Povest, ki jo boste čitali z največjim zanimanjem.

CENA OBEMA SKUPAJ \$1.

POSAMIČNO 50c.

Naročila sprejema

Proletar.

Pišite po cenik PROLETARCU

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Zahvala

Johnstown, Pa. — Kot je že poročala v Proletarju sodružica Mary Zabric, je predstavitev kluba št. 5 na Franklin Boro dne 16. dec., upoštevajoč sedanje razmere, bila uspeh.

Klub se zahvaljuje igralcem in režiserjem, ker so se odzvali vabilu kluba ter ponovili na njegovi prireditvi igro "Zenitev" in s tem pomagali k boljšemu uspehu prireditve. Da je se klub zahvaljuje vsem, ki so nam šli na roko in udeležence. — Odbor.

Imate pritožbo?

V slučaju, da je vaš naslov na Proletarju napačen, ali če se je primerila kakšna druga poslova, sporočite nam. To lahko storite na dopisnici, ki vas stane samo le.

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA PRIDRUŽENA SOCIALISTIČNI STRANKI

Naslov: JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

Chicago, Ill.

Eksekutiva Socialistične Stranke:

Daniel W. Hoan, Wisconsin; Norman Thomas, New York; Darlington Hoopes, Pennsylvania; Powers Hapgood, Indiana; John M. Collins, Illinois; Albert Sprague Coolidge, Massachusetts; Leo Krzycki, Wisconsin; James D. Graham, Montana; John C. Packard, California; Jasper McLevy, Connecticut; Lillian Wilson, Pennsylvania.

Ekssekutivni tajnik Clarence Senior.

Glavni urad: 549 W. Randolph St., Chicago, Ill.

Tajništvo J. S. Z.:

Tajnik: Charles Pogorelec, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Eksekutiva J. S. Z.:

Filip Godina, Peter Kokotovich, Donald J. Lotrich, George Maslach, Joško Owen, Fred A. Vider, Frank Zaitz.

Nadzorni Odbor J. S. Z.:

Sava Bojanovich, John Kopach, Blaž Novak.

Prosvetni Odsek J. S. Z.:

Anton Garden, Ivan Molek, John Rak, Chas. Pogorelec, tajnik.

Nadzorni Odbor Slov. Sekcije J. S. Z.:

Alice Artach, Vinko Ločniškar, Angeline Zaitz.

"Proletar"

glasilo in last slovenske sekcije JSZ.

UPRAVNI ODBOR PROLETARCA: John Olip, predsednik; Joško Owen, podpredsednik; Frank Aleš, tajnik; Filip Godina, blagajnik; Fred A. Vider, Donald J. Lotrich, Anton Garden, nadzorni odbor.

Urednik: Frank Zaitz. Upravnik: Chas. Pogorelec.

IMENIK KLUBOV:

ILLINOIS

St. 1, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik Peter Bernik, 3204 S. Karlov Ave. Organizator Chas. Pogorelec, Zapisnikar Justin Zaitz. Zboruje vsaki četrtek petek v mesecu ob 8. zvečer v dvorani SNPJ.

St. 3, OGLESBY.—Tajnik-blagajnik Anton Udovitich, RFD 3, La Salle, Ill. Organizator John Hotko. Zapisnikar Christina Nadvešnik. Seje vsaki 3. četrtek v mesecu ob 8. zvečer v Slov. izobraževalnem domu na Franklinu.

St. 7, SHARON.—Tajnik-blagajnik Joseph Godina, 1037 Baldwin Ave. Zapisnikar Frank Cimperman. Organizator Louis Žičkar. Seje vsaki pondeljek v mesecu ob 8. uri zvečer v Slov. domu.

St. 10, FOREST CITY.—Tajnika-blagajnica Jennie Zaitz, Box 924. Organizator Fred Drašler. Zapisnikar Anton Zaitz. Seje vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Slov. domu tajnjice.

St. 13, SYGAN.—Tajnik Frank Ursitz, Box 546, Morgan, Pa. Blagajnik Lawrence Kavčič. Zapisnikar Frank Pustovrh. Organizatorji: za Sygan John Wiant, za Cuddy John Jenko. Zboruje tretjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v svoji prostorji, 2250 Clybourn Ave.

St. 19, BURGETTSTOWN.—Tajnik Anton Jeram, Box 12.

St. 31, IMPERIAL.—Tajnik-blagajnik Frank Augustin, Box 303. Zapisnikar Josephine Jamnik. Organizatorji Margaret Jamnik. Seje prvo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v prostorji, 10. decembra.

St. 32, WEST NEWTON.—Tajnik Jos. Jovan, RFD 2, Box 137.

St. 33, NANTICOKE, Pa. — Tajnik-blagajnik John Vitez, 408 Front St. Zapisnikar Fr. Pipan. Organizator Henrik Pešarič. Seje vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne na domu tajnjice.

St. 34, SCRANTON.—Tajnik-blagajnik John Orešek, 824 Adams Ave., Throon, Pa. Zapisnikar Frank Aubel. Organizatorji: Anton Vesel, John Flis in Ralph Končnik. Seje prvo nedeljo v mesecu pri Fr. Aubelu ob 2. popoldne na 211 Wilbur St., Scranton.

St. 69, HERMINIE.—Tajnik-blagajnik Anton Zornik, Box 202. Zapisnikar Lydia H. Zornik. Organizator Rudolph Zornik. Seje prvo nedeljo v mesecu na domu tajnjaka.

St. 118, CANONSBURG.—Tajnik-blagajnik Frank Samsa, Box 684. Organizator J. Terčelj. Zapisnikar John Koklich. Seje vsako četrtek ob 7. zvečer v spodnjih prostorjih dvorane društva št. 138, SNPJ.

St. 175, MOON RUN.—Tajnik Jack Tomec, RFD 10, Box 191, Crafton, Pa. Zapisnikar Jacob Skorl. Organizator Jacob Ambrožič. Seje tretjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v dvorani Slov. podp. društva.

St. 225, AVELLA.—Tajnik-blagajnik Frank Cokel, Box 312. Zapisnikar J. Coteli. Organizator F. Kasterman. Seje drugo nedeljo v mesecu ob 10. decembra v društveni dvorani.

St. 230, LIBRARY.—Tajnik-blagajnik Felix Jurjevec, Box 136. Zapisnikar Felix Jurjevec. Organizator Frank Burkela. Seje tretjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Library izobraževalnem v zabavnem domu.

WISCONSIN

St. 37, MILWAUKEE.—Tajnik-blagajnik Jacob Rožič, 1103 S. 1st St. Organizator John Poklar. Zapisnikar Steve Salamon. Seje vsaki drugi četrtek v mesecu ob 8. uri v S. S. Turn dvorani.

St. 180, WEST ALLIS.—Tajnik-blagajnik Frank Matkovich, 1218 S. 60th St. Zapisnikar Frank Pristavec. Organizatorji: Christina Pugelj. Seje vsaki tretji četrtek v mesecu ob pol 8. zvečer v Fr. Kraljevi dvorani.

St. 235, SHEBOYGAN.—Tajnika-blagajnica Frances Skrube, 930 Broadway Ave. Zapisnikar John Spendlar. Organizatorji: Frank Nagode. Seje vsaki drugi četrtek v mesecu ob 7:30 zvečer v Fludernikovi dvorani.

CLANI AT LARGE

X. Y. Z. (2) ILLINOIS

Joseph in Molly Jereb, Akron, Ohio. John Petrich, Youngstown, Ohio. George Smrek, West Aliquippa, Pa. Anton Blasich, Fontana, Calif. Fr. in Cecilia Lipar, Seward, N. Y. Mike Kruletz, Willard, Wis.

KONFERENCE J. S. Z.

St. 1, ZAPADNA PENNSYLVANIA.—Tajnik Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa. Organizatorji: John Terčelj in Geo. Smrek. Publ. odsek: Frank Wir

CONTROLLED CAPITALISM

"We shall," said Mr. Roosevelt in his message to congress, "in the process of recovery, seek to move as rapidly as possible from direct relief to publicly-supported work, and from that to the rapid restoration of private employment."

This is the same as saying that his object is to restore capitalism.

It is quite a concrete statement which cannot be misunderstood. He made other and vaguer statements which might be misunderstood. For instance, he said, in another part of the message, "Civilization cannot go back. Civilization must not stand still." Those are general statements which anyone but a reactionary might make. But "the rapid restoration of private employment" is a definite, not a general statement. It shows that the president, if his own words are to be believed, does not have any intention of going forward for anything more than controlled capitalism.

The things which he has done, in the way of providing temporary employment, guaranteeing bank deposits, renewing or extending some of the farm and home mortgages, abolishing a part of the child labor, making it easier for labor to organize, recognizing Russia, etc., are unusual. To those whose vision does not go very far, they seem quite stupendous. To us who have the farther vision they seem very inadequate. We give him full credit for what he has done, and we compare him favorably with his predecessors, but we see how utterly inadequate his program is.

We see how he muffed the bank problem last spring, failing to seize the golden opportunity to take over the whole banking structure. He leaves the banking system in the hands of the "money changers" whom he denounced, and they will pull added billions of profits out of the people by means of it and with the help of his controlled capitalism. Unless something is done to prevent, the postal savings banks will be gutted, for they pay less interest than the

Capital Fears Labor

One of the strange revelations of these days is the fact that millions of workers cannot understand the opposition of capital to the unionization of labor. Millions of humble workers, underpaid and fearful of losing their jobs, cannot see in the opposition of capital the one salient reason why all the workers should organize.

At no time has big business offered a protest against fair codes of competition. Nor has it objected to federal supervision or regulation. It offered no opposition to the general set-up of the national recovery administration. It even agreed to a minimum hour scale.

But what big business has objected to with all its economic and political force is that section of the law which recognizes the legitimacy of labor unions and provides that no employer shall interfere with the organization of unions, and that labor shall have the right to collective bargaining through its own chosen representatives.

In other words, capital fears the organization of the workers more than it fears federal regulation. It fears collective bargaining more than it fears supervision and control. And there must be a legitimate reason for this fear.

The highest compliment industry has ever paid to organized labor is its intense opposition to the recognition of trade unions by the federal government. Capital has never before registered its fear of unionization. It has always scoffed at the trade union movement and fought it under cover. Now it comes out into the open to parade its fear before the eyes of the world.

And yet, millions of workers hesitate to affiliate with a reputable

private banks whose deposits are now guaranteed by the government and are likely to lose their deposits.

We also see how he provides only temporary jobs for the unemployed and avoids having the government go into lines of industry which would provide permanent employment. The spending of billions of dollars is intended to create a condition in which privately owned industry will be resuscitated and employ most of the people again. Which means, of course, that the masses of the people will remain in poverty, even if most of them have jobs.

We look in vain in his message for any sign of social understanding of a far-reaching nature. And this is not because we did not want to find in him such an understanding. We did want to find it. Although we had but little hope of finding it, yet we searched his words eagerly for it.

Money Talks And Everyone Talks Money

Everybody is talking about the money question. It has "caught on."

After a while the experiment will be ended—and it will then be realized that it was one more thing tried out and found to be insufficient.

Father Coughlin told his radio audience that what he is advocating is not Socialism. In so saying, he told the truth, and it is well that he said it, even if his object may have been to knock Socialism, for, although Socialists know that he has not been advocating Socialism, there may be others who would not know. We predict that he will advocate Socialism sooner or later, and that he will be proud to announce to his radio audience that he has gone on farther than his present position and has realized that Socialism is the only remedy for the social ills.

Of course, the money question is important, but it is minor compared with the question: who is to have the money?

Let the proposed changes in the money system be made. Let them bring whatever good results they may bring.

After that is done, the industries will still be the private property of the few—and the few will still get the lion's share of the proceeds.

The net result is that in progress toward a better social order should be made in the next few years, it will have to come because conditions compel it—not because Mr. Roosevelt wants it. We are extremely sorry that this is the case, for we should like above all things to have a man in the executive chair who wants a new social order, but we should only be misleading you if we read into his message what is not there.

In any event, controlled capitalism will never be satisfactory to the working class. No matter how short or how long it takes, the intelligent workers will keep on with the education for a higher and better social order, and will finally achieve it.

—The Milwaukee Leader.

Chief of Police: "Can you give a description of your missing cashier?"
Banker: "He is about five feet five inches tall and \$7,000 short."

Millions of people—more than half the population of the United States—are either unhoused, worried, suffering from fear, or need clothing and food. These millions are now suffering from malnutrition, mental derangements and a lack of primary necessities; their bodies and systems are so depleted physically and mentally that they cannot resist diseases or shocks that right now are driving many of them to suicide and sure death, to say nothing of the millions of babies that are being brought into the world by mothers whose vitality has been so sapped that it is impossible to furnish stamina to the unborn child.

What is to be done for the people of this country? The NRA has not placed into our hands the means with which to purchase food and clothing sufficient for our barest needs, neither has it placed into our hands funds with which to stay the knife of the Shylocks who demand payment to the last cent.

One of the governors recently in a radio speech called upon the people of America to get behind the president's program in order that business might improve. His whole speech turned to the point of "business and more business."

I agree with him, we need business, but let us have the right kind of business. Let us first pay our respects to competitive business and say: "To

THE ORIGIN OF PSYCHOLOGY

Charcot was the man who began investigating—according to Forum—the conscious and unconscious personality through the latter part of the 19th century. His pupils were Janet and Freud, Ribot and Bergson; in America Will James of Harvard. Two of them died; living now are Janet, Freud and Bergson. These explorers of the mind have managed to change our whole conception of man. The old idea of man, the Aristotelian man, taught to everybody from childhood and still in the schools of today, was that he was a conscious entity, responsible to himself for what he was, fully aware of what he was doing and of the motives of his acts or actions. Literature was not completely molded on this conception but was nevertheless, bound up with it. The psychologists discovered that the old unified human being was a myth; that man was made up of different personalities and viruses." Yes, this sounds correct.

In 1554 Pierre Paumier, who became Roman Archbishop of Vienna, France, invited Servetus, later on, a proclaimed heretic and burned at stake in Geneva, to work under his shelter. A few years before Paumier attended Servetus lectures on Physics and Astronomy.

In the same manner a Roman Cardinal was helping and shielding Regiomontanus, another astronomer and physicist in the time of Versilius in 1500. Regiomontanus also was a proclaimed heretic.

—People with common horse sense don't take stock in hereditary greatness.

Leonardi da Vinci, the Universal genius was born out of wedlock (whatever that may mean).

Goethes' son was a weakling. Napoleon's parents belonged to the average — plain people. Lincoln's parents were poor and illiterate. Many other so-called great heads or minds came from common—rather than preferred stock.

—Every one of us should be a unitarian; a compromiser when the compromise aims to serve collectivistic aims.

When arguments are presented pro and con and principles and values involved therein examined after the battle is over, then, the decision is not hard to arrive at.

Frank Petrich.

There is nothing sure in this land but death, taxes, and dividends of public utility corporations

NOT A RADICAL PROGRAM—BUT NECESSARY

By GEORGE T. PICKETT

Millions of people—more than half the population of the United States—are either unhoused, worried, suffering from fear, or need clothing and food. These millions are now suffering from malnutrition, mental derangements and a lack of primary necessities; their bodies and systems are so depleted physically and mentally that they cannot resist diseases or shocks that right now are driving many of them to suicide and sure death, to say nothing of the millions of babies that are being brought into the world by mothers whose vitality has been so sapped that it is impossible to furnish stamina to the unborn child.

In the event the idle lands, the empty buildings, closed factories and shops will not supply the necessities, then why should not the government also take over all the means of production until the people are restored to a proper physical and mental condition to enable them to build a civilization that is worthy of the name?

One of the governors recently in a radio speech called upon the people of America to get behind the president's program in order that business might improve. His whole speech turned to the point of "business and more business."

I agree with him, we need business, but let us have the right kind of business. Let us first pay our respects to competitive business and say: "To

hell with that kind of business, that is what has ruined us." It has put millions of men, women and children in the breadlines; millions upon the highways seeking work, the only thing that can in a measure provide life, liberty and the pursuit of happiness. This kind of business has almost wrecked our present civilization. Again, let me say, "To hell with that kind of business."

However, let me say this; get business going but let it be so conducted that every man, woman and child is given the opportunity to have food, clothing and shelter, education and social advantages that will fit him or her to become a self-respecting independent citizen.

I am not a pessimist—I am an optimist and have every confidence in mankind when given the opportunity to properly develop. In this country we have so much wealth that there is enough for all and idle machinery and factories that can supply untold wealth in the form of necessities if produced for use instead of profit, as at present operated.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

One of the phrases frequently used by uninformed and uneducated people is that "all the people are the same and that all politicians including Socialists graft". And when you try to bring the message home that there are still some honest people in existence and point to some outstanding characters it avails you nothing but you can draw the ire of your good friend by placing him or her in the same category. No, she's honest, but all the rest of the world is crooked. It is a good thing that all the people aren't like that. Many still have faith and hope.

Six new branches have been formed in Illinois during the past 2 1/2 months while four others were reorganized giving Illinois the largest proportional membership increase in 1933. The State Executive Committee met in Downers Grove and Hinsdale last Saturday and Sunday, respectively and made plans for the election of delegates to the National Convention, set the time and place of the State Convention, decided to give full support to the Congressional elections in the 21st Cong. Dist. and to give full support to the National Drive for finances. Three meetings were held Saturday night, one in Glen Ellyn, Westmont and Hinsdale. Comrades Krueger, Burt and Anderson were the main speakers. Fairly good crowds were in attendance.

The next Chicago Socialist lecture will be held Sunday, Jan. 21, at Sokol Hawkeek Hall. Meyer Halushka, instructor at the Marshall High School, will speak on "New Schools for a New Day". It is very important that our Chicago comrades come out in full number. The last lecture was exceedingly good and we look forward to Sunday's lecture as continuation of the same quality.

The Big Difference

The essential difference between good times and hard times is that in the former, folks believe that there is plenty of room at the top, while in the latter, they console themselves with the hope that they've hit rock bottom.

—The American Guardian.

Mysteries of Finance

Jake: Say, Jim, let me have a ten spot. I want to increase purchasing power.

Jim: But how does taking ten dollars out of my pocket and putting it in yours increase purchasing power?

Jake: Search me. Ask Uncle Sam.

—The American Guardian.

A LONG ROAD, AND A ROCKY ONE!

The milk farmers around Chicago have been quite desperate for nearly a week. They are organized in the Pure Milk Ass'n, but can never figure out whether the Association is there to help the farmers or the big dairymen. These farmers did succeed, by violent and peaceful means, to keep the milk from Chicagoans but despite their every effort they

A criminal is a lawbreaker who has no money.